Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно закрилата на неразкрити ноу-хау и търговска информация (търговски тайни) срещу тяхното незаконно придобиване, използване и разкриване“

COM(2013) 813 final — 2013/0402 (COD)

(2014/C 226/09)

На 9 декември 2013 г. Европейският парламент и на 13 декември 2013 г. Съветът решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно закрилата на неразкрити ноу-хау и търговска информация (търговски тайни) срещу тяхното незаконно придобиване, използване и разкриване“

COM(2013) 813 final — 2013/0402 (COD).

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 11 март 2014 г.

На 497-ата си пленарна сесия, проведена на 25 и 26 март 2014 г. (заседание от 25 март), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 138 гласа „за“, 2 гласа „против“ и 3 гласа „въздържал се“.

1. **Заключения и препоръки**

1.1 „Търговските тайни“ реално обхващат всяка информация, притежаваща икономическа стойност (технология, формули, маркетингови данни), чиято поверителност трябва да бъде защитена. В този смисъл те са част от нематериалните активи на предприятията.

1.2 Защитата на нематериалните активи е изключително важна както за предприятията, особено МСП, така и за научноизследователските организации с нестопанска цел, и е необходима за конкурентоспособността на Европейския съюз, дори и само с цел да се благоприятства развитието на иновациите и новите форми на предприемачество и да се насърчава съвместната научноизследователска дейност или трансграничното сътрудничество.

1.3 В Европейския съюз нито има единно определение за понятието „търговска тайна,“ нито правната ѝ защита е хармонизирана.

1.4 Комитетът подкрепя целта, преследвана от Комисията, която предлага да се хармонизира правната защита на ноу-хау и търговски тайни, тъй като те са основни фактори за насърчаване на капацитета за иновации на предприятията като цяло и тяхната конкурентоспособност, и по-специално тази на МСП.

1.5 Комитетът изтъква, че предвидената в предложението за директива защита на търговските тайни срещу незаконното им придобиване и използване е много близка до защитата, въведена с Директива 2004/48/ЕО относно упражняването на правата върху интелектуалната собственост като авторското право, търговските марки, дизайна или патентите, по-специално от гледна точка на това, че държавите членки са призовани да предвидят възможност за достъп на законния притежател на търговската тайна до ефективна гражданскоправна защита.

1.6 Комитетът приветства баланса, постигнат в предложението за директива, което цели да се гарантира по-голяма правна сигурност и да се повиши стойността на иновациите, съдържащи се в търговските тайни, благодарение на по-засилено законодателно сближаване в съответствие с международното право и по-специално със Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (ТРИПС).

1.7 Макар и да е съобразено със Споразумението ТРИПС, определението за „търговска тайна“ не изглежда достатъчно прецизно, за да може да обхване всички категории информация, които биха могли да имат право на защита в качеството си на търговски тайни.

1.8 Комитетът счита, че Комисията би могла да уточни в съображенията, че информацията за потенциалната търговска стойност също би могла да бъде защитена в качеството ѝ на търговска тайна.

1.9 ЕИСК призовава Комисията да предприеме незабавни действия по този въпрос.

2. **Въведение**

2.1 Закрилата на ноу-хау и търговски тайни (неразкрита търговска информация) е от първостепенно значение за повишаването на капацитета за иновации и конкурентоспособността на предприятията.

2.2 Понятието „търговски тайни“ реално обхваща всяка информация, притежаваща икономическа стойност (технология, формули, маркетингови данни), чиято поверителност трябва да бъде защитена.

2.3 Това не са изключителни права върху интелектуалната собственост, но често са породени от тях. Така например ноу-хау или търговска тайна, получена в резултат на научноизследователска или развойна дейност посредством сериозни финансови инвестиции и инвестиции в човешки ресурси, често стои в основата на даден патент.

2.4 В Европейския съюз самото понятие „търговски тайни“ не е уеднаквено. Хармонизирано определение за „търговски тайни“ може да бъде намерено само в Споразумението ТРИПС на Световната търговска организация; то се основава на три кумулативни условия:

— **секретен характер.** Това означава, че тайната по правило не е известна или е трудно достъпна за заинтересованите страни;

— **търговска стойност.** На практика тази търговска стойност е следствие на поверителния характер;

— и последно, законният притежател трябва да е взел разумни мерки за гарантиране на поверителността на търговската тайна.

2.5 Поради липсата на единно тълкуване на понятието „търговска тайна“ в Европейския съюз, правната ѝ защита в различните правни системи на държавите членки е фрагментирана.

2.6 Наличието на еднаква европейска правна защита на търговските тайни е още по-важно в епоха, в която промишленият шпионаж и рисковете, свързани с хакерството, достигат обезпокоителни мащаби, особено в сектори, в които научноизследователската и развойна дейност и финансовите инвестиции играят огромна роля (автомобилостроене, телекомуникации, фармацевтика и др.).

2.7 Впрочем Комитетът вече подкрепи действията на Комисията, насочени срещу хакерството, и изложи виждания си по този въпрос ([1]).

3. **Предложението на Комисията**

3.1 Предложението е резултат от консултация, при която Комисията констатира съществуващите различия между националните законодателства на държавите членки, по-конкретно по отношение на определението за „търговски тайни“ и правните средства за защита на техните притежатели.

3.2 Предложението почива върху две отправни точки: различията между националните законодателства представляват пречка пред трансграничните съвместни научни изследвания и подкопават конкурентоспособността на предприятията, чиито търговски тайни биха могли да бъдат присвоени в държавите членки с по-слаба защита.

3.3 Затова то има за цел да хармонизира защитата на тези нематериални активи, които не се считат за права върху интелектуалната собственост.

3.4 *Определение за „търговска тайна“*

3.4.1 Комисията използва за основа определението за „търговска тайна“, съдържащо се в Споразумението ТРИПС, и предлага, за да се определи дадена информация за „подлежаща на защита търговска тайна“, да бъдат изпълнени три кумулативни условия:

— информацията трябва да е секретна, тоест да не е известна или лесно достъпна за средите, които обикновено боравят с такъв тип информация;

— информацията трябва да има стойност вследствие на секретния си характер;

— притежателят трябва да е предприел разумни мерки за опазване на секретната информация.

3.5 *Понятието „присвояване“*

3.5.1 Към нерегламентирания достъп до съдържащ търговска тайна носител, кражбата, подкупа, измамата и нарушаването на споразумение за поверителност, член 3 на предложението добавя и *„всяко друго поведение, което [...] се счита за противоречащо на почтените търговски практики“*.

3.5.2 В него се посочва още, че всяко последващо използване или разкриване на търговската тайна е незаконно при същите обстоятелства или тогава, когато дадено лице, към момента на използването или разкриването, е нямало как да не знае, че неговият източник на информация е получил търговската тайна по незаконен начин.

([1]) ОВ C 306 от 16.12.2009 г., стр. 7; ОВ C 18 от 19.1.2011 г., стр. 105.

3.6 *Законно придобиване, използване и разкриване*

3.6.1 Член 4 от предложението за директива изключва редица възможни случаи:

— независимо откритие или създаване;

— обратен инженеринг *(reverse engineering)*: търговската тайна не е защитена от момента, в който може да бъде разкрита от продукта, в който се съдържа;

— упражняване на правото на представителите на служителите на информация и консултации, включително информацията, предоставена на тези представители от работниците;

— свободата на изразяване на мнение и на информация;

— дейността на лицата, които подават сигнал за нередности, ако са налице допълнителни условия: необходимо използване или разкриване в името на обществения интерес;

— практиката, която съответства на почтените търговски практики, спазването на извъндоговорно задължение, защитата на законен интерес.

3.6.2 С този член се защитава иновацията, тъй като в него изрично се уточнява, че независимото откритие и обратният инженеринг са законни средства за придобиването на информация.

3.7 *Правни средства за защита на притежателите на търговски тайни*

3.7.1 Държавите членки са тези, които отговарят за осигуряването на ефективна гражданскоправна защита срещу присвояване на търговска тайна.

3.7.2 Във връзка с периодично провежданите дебати относно злоупотребите с процедурата „saisie-contrefaçon“ (запор за нарушение на правата на интелектуална собственост) в предложението за директива Комисията приканва държавите членки да санкционират злоупотребите с правни средства за защита, които имат за цел несправедливо да забавят или ограничат достъпа на ответника до пазара, да го сплашат или да упражнят тормоз над него.

3.7.3 Основавайки се на конкурентното право, член 8 от предложението за директива съдържа редица мерки за защита, имащи за цел да се избегне разкриването на търговски тайни по време на съдебно производство: изцяло или частично ограничаване на достъпа до всеки документ, съдържащ търговски тайни, ограничаване на достъпа до изслушвания, заличаване на пасажи, съдържащи търговска тайна, от неповерителната версия на всяко съдебно решение.

3.7.4 Що се отнася до временните мерки, понеслият вреди притежател на търговска тайна трябва да може да издейства забрана на разкриването или използването на търговската тайна, забрана на производството, търговията и използването на стоките — предмет на нарушение, и изземване или предаване на стоките.

3.7.5 Предложението предвижда множество други процесуални гаранции. Така например, като допълнителна мярка съдът трябва да може да разпореди на ответника да внесе гаранция, която да даде възможност за обезщетяване на притежателя.

4. **Общи бележки по предложението за директива**

4.1 Предложението за директива дава едно доста широко определение за „търговска тайна“, което включва формули, изследвания или проучвания, които все още не са предмет на права върху интелектуалната собственост.

4.2 Целта е да се повиши конкурентоспособността на европейските предприятия и научноизследователски институции, чиято работа се основава на ноу-хау и търговски тайни, които не могат да бъдат защитени от права върху интелектуалната собственост заради невъзможността на притежателя им да получи изключителни права върху тях.

4.3 Традиционните права върху интелектуалната собственост като патенти, марки, дизайни и модели реално не включват голяма част от знанията и информацията, необходими за икономическия растеж на предприятията.

4.4 Освен това МСП често прибягват до търговски тайни, за да защитят своята важна информация, тъй като не разполагат със специализирани човешки ресурси или с достатъчен финансов капацитет, за да осигурят регистрирането, управлението, защитата и спазването на своите права върху интелектуалната собственост.

4.5 За да преодолеят тези пречки, предприятията често включват споразумения за неразкриване в договорите със своите служители или подизпълнители. Разпоредбите за защита на търговските тайни не трябва да водят до ограничаване на свободата на изразяване и възможността за подаване на сигнал в случай на нередности, нито да ограничават възможността на работниците да сменят работното си място и да се възползват от придобитите общи знания и опит.

4.6 Затова предложението е напълно оправдано, още повече че настоящата икономическа реалност все по-често изисква възлагане на подизпълнители, което означава, че доставчиците на услуги могат временно да имат достъп до всякакъв вид поверителна информация.

4.7 Освен това, подобряването на информационните и комуникационни системи улеснява хакерството и незаконното придобиване и разпространение на търговските тайни, а това увеличава риска те да бъдат използвани в трети страни за производство на продукти, които впоследствие ще се конкурират на европейския пазар с продуктите на предприятието — жертва на присвояване.

4.8 ЕИСК обръща внимание на факта, че постепенното нарастване на изискванията в областта на докладването, по-конкретно за дружествата, регистрирани на борсата, представлява заплаха за търговската тайна. Информацията, съдържаща се тези доклади, на практика става публична, достъпна за всеки инвеститор, който може да се окаже или да стане конкурент.

4.9 ЕИСК счита, че в член 4 на предложението за директива би трябвало се да отчете рискът от разкриване на търговски тайни, свързан със задълженията за докладване, възложени на членовете на управителния или надзорния съвет на дружества, регистрирани на борсата.

5. **Конкретни бележки по предложението за директива**

5.1 Предложението предвижда множество процесуални гаранции, по-конкретно временни и обезпечителни мерки, но също така корективни мерки и мерки за обезщетение след съдебно решение, с което се констатира нарушение на търговската тайна; тези мерки включват унищожаване на придобитата от нарушителя информация, изтегляне и унищожаване на съответните продукти, както и изчисляване на обезщетение за загуби и пропуснати ползи, което трябва да включва моралните вреди, и публикуването на решението.

5.2 Обезщетението за загуби и пропуснати ползи, присъдено по искане на засегнатата страна, трябва да отговаря на реално понесените вреди, като отчита материалните и моралните аспекти.

5.3 Въпреки това, в „*подходящи случаи*“ съдията би могъл да прибегне до фиксирана сума, например изчислена на базата на възнагражденията или таксите, които биха били дължими при разрешена употреба.

5.4 Комитетът подчертава, че понятията от наказателното право *„кражба“, „подкуп“, „измама“*, които се съдържат в член 3 от предложението за директива, имат за цел да изяснят понятието *„незаконно придобиване, използване и разкриване на търговска тайна“*.

5.5 Намерението на Комисията е да постигне хармонизация на гражданскоправните средства за защита, за да даде възможност на новаторските предприятия да защитят ефективно своите търговски тайни в целия Европейски съюз. В този контекст, член 5 „*Общо задължение*“ е красноречив, тъй като в него се посочва, че държавите членки предвиждат мерките, процедурите и правните средства за защита, с които се гарантира наличието на правна закрила (подчертава Комитетът).

5.6 Освен това предложението за директива изглежда оприличава търговската тайна на форма на интелектуална собственост, без изключителния характер. Въведената защита наподобява до голяма степен процедурите, предвидени в приетата през април 2004 г. Директива 2004/48/ЕО относно упражняването на правата върху интелектуалната собственост като авторското право и сродните му права, търговските марки, дизайна или патентите, за която също се обмисля възможността да бъде преразгледана. Във връзка с член 4 ЕИСК смята, че е изключително важно при откриването на нарушение или друга нередност на работното място работникът да може да се консултира със синдикален представител, без с това да признава вината си по отношение на съответното нарушение.

ЕИСК смята, че директивата би трябвало да съдържа разпоредба за закрила от репресивни мерки на работниците, които се възползват от предвидената в член 4 възможност.

5.7 В този контекст и във връзка с периодично провежданите дебати относно злоупотребите с процедурата „saisie-contrefaçon“ ([2]), производство ex parte, Комитетът приветства факта, че предложението все пак се отдалечава от Директива 2004/48/ЕО, като подчертава изрично в член 10, параграф 2, че съдебните органи на държавите членки трябва да оценят пропорционалния характер на временните и предпазните мерки.

5.8 Оприличаването на търговската тайна на форма на интелектуална собственост стига до включване на понятието „почтени търговски практики“ в предложението за директива. Подобна идея вече е застъпена в Споразумението ТРИПС.

([2]) Касационен съд, граждански, търговски състав, 12 февруари 2013 г., 11-26.361 „Société Vetrotech Saint-Gobain international“; 3-ти състав на Tribunal de grande instance de Paris (Окръжен съд на Париж), 15 ноември 2011 г. „Sociétés JCB“ с коментар от Laurent Labatte, Marks & Clerk France, Съвети в областта на индустриалната собственост.

5.9 Съдът на Европейския съюз от своя страна вече предложи тълкуване на понятието „добросъвестно използване“ ([3]), съдържащо се в Директива 89/104/ЕИО за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките.

5.10 Макар че с настоящото предложение се отбелязва забележим напредък, приемането на директивата няма да освободи предприятията от необходимостта да прилагат всякакви полезни превантивни мерки (технически, организационни и договорни), за да защитят търговските си тайни.

5.11 Освен това е твърде ограничително информацията, която би могла да се определи като търговска тайна, да бъде свеждана само до такава, която има непосредствена търговска стойност, при положение че съществува информация от икономически, промишлен, технически или научен характер, която може да няма пряка, а потенциална търговска стойност, особено когато става дума за данни от техническа или научна изследователска и развойна дейност.

5.12 ЕИСК предлага да се допълни списъкът в член 4, параграф 1, като се добави, че придобиването на търговска тайна се счита за законно, когато произтича:

д) от изпълнението на задълженията за докладване, възложени на членовете на управителния или надзорния съвет на дружества, регистрирани на борсата.

5.13 Също така ЕИСК предлага да се допълни списъкът в член 4, параграф 2, като се добави, че държавите членки гарантират, че не се дава право на подаване на искове за прилагане на мерките, процедурите и правните средства за защита, предвидени в настоящата директива, в случаите, когато предполагаемото придобиване, използване или разкриване на търговска тайна е извършено при някое от следните обстоятелства:

е) разкриване на търговската тайна като част от изпълнението на задълженията за докладване, възложени на членовете на управителния или надзорния съвет на дружества, регистрирани на борсата.

Брюксел, 25 март 2014 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

([3]) Вж. по-специално Директива 89/104/ЕИО за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките и съдебната практика на Съда на Европейския съюз относно тълкуването на понятието „добросъвестно използване“, Съд на Европейските общности, 15 март 2005 г. по дело C 228/03 The Gillette Company и Gillette Group Finland Oy срещу LA-Laboratories Ltd Oy.

ПРИЛОЖЕНИЕ

към становище на Европейския икономически и социален комитет

Следният текст от становището на специализираната секция беше изменен, за да отрази изменението, прието от Пленарната асамблея, макар че над една четвърт от подадените гласове бяха „за“ текста в първоначалния му вид (член 54, параграф 4 от Правилника за дейността):

Параграф 4.5

4.5 *За да преодолеят тези пречки, предприятията често включват споразумения за неразкриване в договорите със своите служители или подизпълнители.*

Резултат от гласуването на изменението:

Гласове „за“:	80
Гласове „против“:	46
Гласове „въздържал се“:	10